

1. Ахундов М. Д. Концепция пространства и времени: истоки, эволюция, перспективы / М. Д. Ахундов; отв. ред. Л. Б. Баженов. – Москва : ЮНИТИ, 2009. – 248 с.
2. Выготский Л. С. Психология развития человека. – Москва : Изд-во Смысл, 2005. – 1136 с.
3. Нартова-Бочавер С. К. Психологическое пространство личности : монография / Софья Кимовна Нартова-Бочавер. – М. : Прометей, 2005. – 311 с.
4. Нартова-Бочавер С. К. Человек суверенный: психологическое исследование субъекта в его бытии / С. К. Нартова-Бочавер. – Санкт-Петербург : Питер, 2008. – 400 с.
5. Нартова-Бочавер С. К. Психологическая суверенность как критерий личной зрелости / С. К. Нартова-Бочавер // Феномен и категория зрелости в психологии ; отв. ред. А. Л. Журавлев, Е. А. Сергиенко. – М. : Изд-во «Институт психологии РАН», 2007. – С. 149–173.
6. Харламенкова Н. Е. Суверенность психологического пространства личности при разных типах переживаемых угроз / Н. Е. Харламенкова // Вестник Костромского гос. ун-та им. Н. А. Некрасова ; серия Гуманитарные науки : Педагогика. Психология. Социальная работа. Акмеология. Ювенология. Социокинетика. – Вып. № 1. – Том 21. – Кострома: Изд-во КГУ им. Н. А. Некрасова, 2015. – С. 38–41.

ОБРАЗ МАЙБУТНЬОЇ СІМ'Ї У СТУДЕНТІВ ІЗ РІЗНОЮ РЕЛІГІЙНОЮ ОРІЄНТАЦІЄЮ

Галицький Олексій Миколайович
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир
Науковий керівник – канд. філософ. наук,
доц. Пирог Ганна Володимирівна

У всі часи була актуальною тема сім'ї, особливо, коли ця проблема стосується молодих людей. Сьогодні серед молоді нерідко зустрічаються суперечливі уявлення про шлюб: одні вважають, що він не несе за собою значної відповідальності, інші – навпаки, що шлюб має бути виваженим та обдуманим, тому з ним поспішати не варто. Велику роль в таких думках грає образ майбутньої сім'ї, який, у свою чергу, може бути побудованим на основі власних уявлень або на основі образу батьківської сім'ї. Однак на образ майбутньої сім'ї у молодих людей впливають і деякі сторонні чинники.

Дана робота була спрямована на виявлення зв'язку образу майбутньої сім'ї з релігійною орієнтацією у молоді. Говорячи про образ майбутньої сім'ї варто зазначити, що це, в першу чергу, система установок та уявлень про власну майбутню сім'ю, а також свої та партнерські ролі та функції в ній. Не менш важливими в родині є відношення «батьки-діти», тому вони посідають почесне місце в її образі. Можна припустити, що в залежності від типу релігійної орієнтації уявлення молодих людей про власну майбутню сім'ю будуть відрізнятися.

Пілотажне дослідження проводилось на базі соціально-психологічного факультету Житомирського державного університету ім. Івана Франка. У ньому взяли участь 20 студентів віком від 18 до 22 років, з них 10 юнаків та 10 юнок.

Для отримання емпіричних даних була використана методика «Шкала релігійної орієнтації» (Г. Олпорт, Д. Росс), а також розроблений для завдань дослідження опитувальник на тему: «Як Ви уявляєте свою майбутню сім'ю?» з відкритими питаннями.

За результатами методики «Шкала релігійної орієнтації» були отримані наступні результати: 50% (6 дівчат та 4 юнаки) мають внутрішню орієнтацію, 20% (1 дівчина та 3 юнаки) – зовнішню орієнтацію, 20% (1 дівчина та 3 юнаки) є нерелігійними та 10% (2 дівчини) – непослідовно релігійними.

Результати вивчення образу сім'ї у студентів показали, що для юнаків характерні уявлення про стереотипну роль чоловіка-годувальника, який має покладатись лише на себе, у той час, коли дівчата їх не мають. Юнаки часто не готові стати батьками – не в силу їх небажання, а через те, що не мають відповідних знань, навичок. Дівчата більш схильні до самореалізації в кар'єрі та інших сферах діяльності, ніж у сім'ї.

Результати співставлення отриманих даних дозволяють визначити особливості образу майбутньої сім'ї у студентів з різною релігійною орієнтацією.

Для непослідовно релігійних студентів шлюб – це серйозний крок, якому має передувати самореалізація та кар'єрний ріст. Відповідей на запитання про дітей, обряди (хрещення, вінчання) надано не було.

Нерелігійні досліджувані мають більш чіткі уявлення про майбутню сім'ю, а саме: терміни, до яких вони хочуть її створити, обряди, бажаний склад сім'ї. Відповіді на релігійну тему будувалися під впливом образів батьківської сім'ї, адже вони не уявляють того, що може бути якимось інакше.

Молоді люди із зовнішньою релігійною орієнтацією мають чіткі уявлення про свою майбутню сім'ю. Вони говорять про велику відповідальність шлюбу, хоча до кінця її не розуміють. Будуючи образ майбутньої сім'ї вони розповідали про свій ідеал, якого в житті вони навряд чи досягнуть.

Досліджувані з внутрішньою релігійною орієнтацією мають як мрії про ідеальну сім'ю, так і реальні плани на її створення. Вони не бачать у шлюбі нічого складного та відповідального. Для них це лише документальне закріплення вже створених стосунків. На релігійну частину опитувальника відповідали не всі, але ті, хто відповідали, згадували про свободу вибору та нешаблонну поведінку. Наприклад: «Не збираюсь хрестити дітей одразу, нехай підростуть та самі оберуть, хочуть вони того чи ні». Для них характерне уявлення, що сім'я – це вже щастя, і для нього не потрібно ніяких умов.

Таким чином, за результатами проведеного дослідження можна зробити висновок про залежність образу майбутньої сім'ї від типу релігійної орієнтації. Нерелігійні молоді люди мають чіткі плани на майбутнє, орієнтуються на обряди та звичаї, що можна пояснити впливом соціуму та близького оточення. Непослідовно релігійні студенти не мають впевненості в своєму майбутньому житті, тому не будують плани наперед. Студенти з зовнішньою релігійною орієнтацією мають традиційні для нашої країни плани та установки, яким вони слідує. Для студентів з внутрішньою релігійною орієнтацією віра не перетинається з сімейним життям, вона для них стала частиною їх системи цінностей, що не обмежує, а дає можливості вибору для того, щоб жити так, як вони вважають за правильне.

Література

1. Антонов А.И., Медков В.М. Социология семьи. – М.: Изд-во МГУ: Изд-во Международного университета бизнеса и управления («Братья Карич»), 1996. – 304 с.
2. Никулина Д.С., Андреева В.А. Психологическая готовность к браку юношей и девушек с разными представлениями о родительской семье // Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения. – 2011. – №21-1. – С. 104-110.
3. Олпорт Г. Личность в психологии. – М.: КСП+: СПб.: Ювента, 1998. – 345 с.
4. Пирог Г.В. Християнські цінності у сучасному українському суспільстві / Г.В. Пирог // Науковий вісник Чернівецького Університету : зб. наук. праць. – Чернівці, 2004. – Вип. 203-204 : Філософія. – С.22-26.

5. Русанова А.А. Семья как ценность и институт социального самоопределения молодежи // Современное исследование социальных проблем. – 2012. – №4(12). – С. 4-20.

АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ СТАНІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЯКІ ПОВЕРНУЛИСЯ ІЗ ЗОНИ АТО

Горбачук Юлія Олександрівна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир
Науковий співробітник – канд. філософ. наук,
доцент Пирог Ганна Володимирівна

Найбільш серйозним викликом на сьогодні є проблемв психологічної реабілітації військовослужбовців, що повернулися із зони АТО. Зокрема це стосується надання психологічної допомоги бійцям, сім'ям поранених та загиблих воїнів АТО. Існує нагальна потреба у побудові моделей реабілітаційного процесу та розробці практичних рекомендацій на основі нових досліджень адаптації та посттравматичного оновлення військовослужбовців, вибудовування ними меж безпечного особистісного простору.

У вітчизняних та зарубіжних дослідженнях розглядалися різні аспекти, пов'язані з реабілітацією військовослужбовців, зокрема, наслідки бойових психічних травм під час світових війн (Г. Акімов, О. Лобастов, Р.Грінкер, Д. Шпігель); медико-соціальні аспекти реабілітації військовослужбовців (А.Бравес, В. Гічун, В. Ковтун, О. Коржиков, Ю. Лях); наслідки бойових психічних травм під час воєнних конфліктів (В. Березовець, С. Захарик, В. Знаков, І. Ліпатов, Т. Пароянц, В. Попов, П. Сідоров, В. Стасюк) тощо.

Незважаючи на велику кількість досліджень, проблема соціально-психологічної реабілітації військовослужбовців є актуальною, оскільки наявність антитерористичної операції та складних соціально-економічних умов негативно впливають на особистість військовослужбовців, ускладнюють, а іноді унеможливають, здійснення нормальної життєдіяльності.

Перебування на війні і безпосередня участь у бойових діях супроводжується комплексним впливом наступних чинників:

- 1) ясно усвідомлюване почуття загрози для життя, так званий «біологічний страх смерті», а також страхи поранення, болі, інвалідизації;
- 2) гострий стрес, що виникає у безпосереднього учасника бою;
- 3) психоемоційний стрес, пов'язаний із загибеллю товаришів по зброї або стрес, пов'язаний з необхідністю вбивати інших людей;
- 4) вплив специфічних чинників бойової обстановки (дефіцит часу, прискорення темпу дій, раптовість, невизначеність, новизна);
- 5) негаразди і обмеження в умовах бойових дій (нерідко відсутність повноцінного сну, дефіцит води та харчування);
- 6) іноді незвичайний для учасника війни клімат і рельєф місцевості (гіпоксія, спека, підвищена інсоляція та ін..) [4].

У військовослужбовців серед поведінкових особливостей переважають конфліктність у сім'ї, з родичами, колегами по роботі, спалахи гніву, зловживання алкоголем і наркотиками. Крім того, посилюють дезадаптаційний стан бійців наявність таких стійких симптомів, як: емоційна напруженість; підвищена дратівливість; напади тривоги; безпричинні спалахи гніву; нестійкість психіки, за якої навіть найнезначніші труднощі призводять до